

Přednáška Urban Centra

Forma a popis realizace

Přednáška a diskuze pracovníka brněnského magistrátu a Urban centra na téma smart cities a Brno 2050.

Metody

Interaktivní přednáška, diskuze

Pomůcky a materiál

Položka	Počet
notebook	1
prezentér	1
projektor	1
plátno	1
židle	dle počtu

Struktura

- Žáci se po večeri přesouvají do centra Hlídka.
- Zde je pro ně připravena přednáška odborníka (zaměstnance magistrátu Brna a Urban centra).
- Během přednášky probíhá aktivizace žáků formou dotazů a následnými dotazy po přednášce.
- Po dotazování vyhlásí realizátoři výsledky hry "Poznej Brno jinak" a předají pohár vítěznému hnutí.

Podrobně rozpracovaný obsah

Žáci, vedeni realizátory z místa večere, přicházejí do centra Hlídka na Špilberku. Zde si sedají na židličky tak, aby viděli na promítací plátno. Přichází jeden z realizátorů, který říká: "Já vás tu opět vítám. Doufám, že jste se dobře navečeřeli a trochu si i odpočinuli. A nyní bych chtěl mezi námi přivítat odborníka, který se zabývá problematikou, která je i vaším tématem. Náš odborník pracuje na Brněnském magistrátu a řeší vize ideálního Brna i realizace těchto vizí. Přivítejte prosím velkým potleskem Evu Gregorovou."

Přednáška

„Děkuji za pozvání. Jak už bylo řečeno, jsem z Brněnského magistrátu a požadavek byl, aby s vámi mluvil někdo, kdo trochu rozumí procesům na městě, a vysvětlil, jak funguje město. Jestli se město rozvíjí samo od sebe, nebo má nějaký plán. Jestli jsou nějaké procesy, jak se ty procesy projevují, jestli

jsou nějaké trendy, kdo všechno se musí domluvit, případně jestli do toho může vstupovat veřejnost a jak se lidi v Brně mohou zapojit v provozu města. Je to hodně ambiciózní, takže se toho spíš jen dotkneme a některé věci budou spíše v pozadí a některé věci budu spíše mít. A jestli vám něco nebude jasné, tak se mě neváhejte zeptat. Je to takový ambiciózní cíl, co je předmětem toho vašeho dvoudenního programu.

Vy nejste z Brna? Takže asi nepoznáte, co je to za náměstí. Halasovo náměstí na Lesné, je to v jedné z částí Brno-sever. Tohle vzniklo jen tak mimochodem a pořád se formuje; na severu je sídliště Lesná, které je jedno z prvních velkých sídlišť postavené v 70. letech. V dnešní době je to přepravní uzel, kdy tady najíždí šaliny, přijíždějí tu autobusy. Je tu bazén, je tu bývalé obchodní středisko. Dneska je tam Albert a sauny. Je to takový bod, který není úplně hezký. Kdybyste tam šli na procházce, tak byste si řekli: „Je to ošklivé, pojďme s tím něco udělat“. Když byste se rozhodli, že s tím chcete něco dělat, kdo všechno na tom přepravním uzlu má co do toho mluvit? Komu myslíte, že patří ta vozovka? Patří to Brněnským komunikacím a je to provozováno jako nadměstská úroveň, má to nadměstský význam. Pak jsou tam chodníky, kdo se stará o chodníky? O chodníky se stará městská část, v tomto případě Brno-sever. Kdo se stará o zeleň, stromy? Je to Veřejná zeleň města Brna, p. o. Pak je tam kolejiště, kdo se tak může starat o kolejiště? Dopravní podnik města Brna. Kdo se stará o... buď je to ta tráva, nebo lavička, sama nevím. Je to město Brno. Pak tam máme osvětlení – to jsou Technické sítě Brno. A tak dál a dál a dál. Jsou to paneláky, které patří nějakému společenství vlastníků jednotek. Jsou tady obecní byty, které spravuje městská část, protože je má svěřené, není to Brno, je to městská část. Je tady plavecký stadion, o který se stará Tesla. Jsou tady zastávky, o které se stará Dopravní podnik města Brna. A pod tím vším je druhý svět, na který se často zapomíná, a to jsou kanalizace a sítě. V tomto případě kanalizaci spravují Brněnské vodovody a kanalizace. A pak tam je elektřina, optické kabely a tak dál.

Takže jenom na tomhle případě chci, abyste si uvědomovali, že když chcete udělat nějaký zásah – ať už vy jako občané, nebo z role politiků, jako třeba starosta – je to velmi komplikované a všechny ty instituce se musí dát dohromady a vytvořit nějaký společný plán, který by hájil zájmy všech a myslel na všechny. I na ty, kteří nemají nějakou rozhodovací moc, ale jsou nějakým způsobem oprávněni, aby jim to prostranství dobře sloužilo.

Možná jsem neřekla, že jsem tady proto, protože jsem z takového odboru, který se dřív jmenoval Kancelář strategie města, dneska je ten náš název poměrně dost komplikovaný. A jsem právě z toho pracoviště, které se stará o to, aby ten plán nějak koordinovaný byl a aby se všichni domluvili na tom, jak to město má vypadat, a v tuhle chvíli tvoříme pro Brno strategii, která se jmenuje „Brno 2050“.

A schválně, jestli vás napadne, proč když se snažíme komunikovat nějakou strategii, která má časový horizont 2050, proč jsou pro nás ty děti důležité? Protože v tom roce 2050 to budou lidi, jací jsme teďka my, dospělí. Bude to za nějakých třicet dva, třicet jedna let. Řekněme, že máme skupinu malých dětí, jako byli v tom videu, ale oni jsou o něco mladší než vy. Za těch třicet let to budou čtyřicátníci, takže budou vlastně ve svém nejlepším věku, dá se říct. Takže proto jsou děti ta cílová skupina, ke které my směřujeme komunikací téhle strategie, aby si lidi uvědomili, že ten časový horizont, byť se na jednu stranu zdá strašně vzdálený, tak vlastně je docela pragmatický, docela reálný. A když si vezmete, jak některé projekty strašně dlouho trvají, není to třeba 10 let, než se zrealizují, ale trvají třeba 15 nebo 20 let nebo v případě nějakých velkých projektů ještě dokonce dýl, tak ten časový horizont není až zas tak vzdálený. Není to prostě nějaká utopická budoucnost.

V tuhle chvíli ta strategie je už nadesignovaná v tom smyslu, že město řeklo, že už ví, jak chce vypadat v tom roce 2050. Oblasti toho, jak město chce vypadat, se nějak zhmotnily v podobě strategické vize a ta vize se rozpadla do nějakých pěti oblastí na oblast prostředí, prosperity, služeb, zdrojů a správy. Na tu správu se vlastně velmi často zapomíná, když se pracuje s oblastí vizí. Ono je strašně pěkné říct, jak chceme, aby město vypadalo, ale pak potřeba mít to město nebo kohokoliv,

dobrého hospodáře a dobrého vládce. Angličtina má pro to výraz governments, takže s tímto slovem se asi budete setkávat nebo už se setkáváte strašně často. A když se hovoří o udržitelném rozvoji, tak právě ta složka governments, je tam taky nesmírně důležitá.

Takže doufám, že už jste si mezitím představili, jaké to město bude v tom roce 2050. Když jsem se bavila se Šimonem Bendou z VIDA!, tak jsem se ho ptala, o čem bude ta vaše soutěž, ty vaše úkoly, a on mi poslal takový krátký mail, kde mi to představil.

V rámci té vaší procházky městem jste se měli zaměřit na různé věci. Na různé oblasti, jako je propojování historického a současného rázu města, reklama ve městě, bezbariérový přístup, pohyb lidí ve městě, doprava a provoz ve městě, brněnské menšiny. No a když jsem se podívala na to, jak vypadá vlastně ta naše vize, tak všechny věci v té naší vizi jsou a nějakým způsobem se promítají, protože Brno chce, aby bylo kompaktní a vyvážené. To kompaktní město znamená spoustu věcí.

Znamená to, že to je město krátkých vzdáleností, že jsou tam dobře promyšleny jednotlivé funkce. To znamená, že prostě nemáme na severu jenom bydlení a na jihu jenom výrobní areály, ale že je to všechno tak nějak promíchané, aby to město bylo kompaktní, aby kolem historického středu prostě nebyly najednou velké areály, kde nic není, kde jsou brownfieldy. Zrovna v případě Brna asi víte, jak vypadá Brno na jih od hlavního nádraží.

Pak aby to město mělo nějakou svoji architektonickou tvář kvalitní. Moc dobře víte, jakým způsobem pak město může ovlivňovat vizuálně smog, ohromné billboardy, nevkusná reklama na pouličních fasádách.

Pak aby to bylo město s efektivně udržitelnou mobilitou, a to se právě týká toho, aby bylo město bezbariérové, aby se lidi dokázali pohybovat ve městě bez větších komplikací a mohli si vybírat ty způsoby přepravy, které jim nejvíc vyhovují. A to stejné doprava a provoz ve městě.

A pak jsme tam měli poslední téma, a to byly brněnské menšiny. Zase v té naší vizi se tomu věnuje hodnota mezinárodní město a soudržné a respektující město, které se vlastně zabývá nějakou sociální soudržností, inkluzí, zabránění exkluze a sociálního vyloučení. Ale těch hodnot je daleko víc, ve skutečnosti je jich asi 23, takže ten váš pohled byl nějaký určitý úsek a určitě se nebojte že bych chtěla komentovat každou hodnotu, protože to bychom tu byli asi moc dlouho.

Důležité je, že se to týká životního prostředí, že se to týká prosperity, tak aby město bylo konkurenceschopné na evropské soutěži úspěšných měst. Aby tady dobře fungovaly služby, ať už se to týká kultury, sportu, nějakých sociálních služeb nebo zdravotnictví. Aby město mělo zdroje na to, aby se mohlo rozvíjet tak, aby bylo prosperující. A pak taky aby bylo dobře spravované. Aby se lidi mohli zapojit do jeho rozvoje.

Ted' by vás možná napadlo, jak přenést ty vize, které jsou velkolepé a strašně krásné, tak jak to udělat, aby se skutečně ty hodnoty naplnily. Což je teda velký oříšek, co si budeme vykládat. Ale my na to jdeme tak, že nahoře stojí nějaká vize, tady máte příklad, ta vize říká: "Řeky a jejich okolí budou tvořit zelenou páteř města". Pak je úroveň pod tím, to je taková ta plánovací pragmatická část, kdy vlastně říkáme, když děláme něco, tak pak tím naplníme tu hodnotu a v těch plánech se říká, že vytvoříme nějaký provázaný systém zeleně a vodních prvků. Ale to ještě taky není moc konkrétní, takže k tomu chceme přidat nějaký opravdu konkrétní projekt a skládat korálky těch jednotlivých projektů tak, aby se naplnila ta úroveň nad tím. A v tomto případě má Brno naplánováno, že se zrevitalizuje nábreží řeky Svatky, možná znáte Poříčí směrem dál do Komína, tam jsou ty komínské louky, možná žabovřeské louky. A tam by měla vzniknout zrevitalizovaná nábreží. Už na to vznikla architektonická soutěž, už je vybraný vítěz a teďka se to projektuje. A pak je tam další projekt, který by do toho mohl zapadat. Jedná se o Hapalův park pod Hády. Hády jsou nejvyšší bod města Brna, je to

lom na severu. Ze Špilberku, kdybyste vyšli ven, tak byste ho viděli a pod tím je taková slza, velké údolí s nějakou ekologickou zátěží, na druhou stranu velmi cenné místo, kde by teda měl vzniknout park. Tento projekt je ještě v plenkách.

Kolik si tak myslíte, že v Brně žije obyvatel? 400 000? No ano a ne, podle oficiálních statistik ČSÚ v Brně žije zhruba 380 000 lidí. Brno je mírně rostoucí město, to znamená, že získává každý rok nějaké obyvatelstvo přirozenou měnou, což znamená že se víc lidí narodí, než zemře. Jenom tak pro zajímavost, teďka statistický úřad zveřejnil poslední výsledky o počtu obyvatel. Tak v Brně se loni narodilo nějakých 4800 dětí, což je nejvíc od roku 1985, kdy vlastně končil ten baby boom ze 70. let. Takže v Brně se stále rodí víc dětí než lidí umírá a pak Brno samozřejmě získává lidi migrací.

Ale ono je to ve skutečnosti ještě trošku jinak, protože Brno je metropolitní město, a ve skutečnosti tady žije daleko víc lidí, kteří tu nemají trvalý pobyt. Prostě přijíždějí za prací, ať už z Jihomoravského kraje, nebo i z dalších regionů. Žijí tady fyzicky, nedojíždí každý den, akorát tady nemají trvalý pobyt. A jak si tak myslíte, že se dá říct, že tady žije víc lidí, než je hlášeno. Jak se to dá poznat, jako fyzicky, jako nějaký důkaz, že tady ti lidi jsou. Bavili jsme se tam, když tam byl ten snímek toho Halasova náměstí, tak jedna z těch posledních šipek byly Brněnské vodárny a kanalizace. Spotřeba vody a spotřeba toho, co proteče do té čistírny odpadních vod v Modřicích. Tady je prostě daleko větší průtok kanalizačními systémy, než by to odpovídalo těm oficiálním 380 000. A pak se zpracovávají nějaké studie, je to všechno určitý odhad, ale říká se, že denně je tu přítomno až 150 000 lidí navíc. A kolik má vaše město obyvatel? 2000? No tak to by se tam vešlo mockrát do těch 150 000.

My jsme zvali obyvatele, aby se zapojili do tvorby strategie, popravdě řečeno ten zájem byl spíše nižší a odpovídá to i tomu, co vychází ze sociologických výzkumů, kdy velký zájem o Brno má jeden z deseti obyvatel, zbytek se zajímá jen trochu nebo vůbec. Nevím, jak je to u vás, na menším městě, ale ve velkých městech vzbudit zájem lidí o něco, co není přímo před jejich domem, nebo když se nejedná o jejich parkoviště nebo jejich plácek, tak je opravdu obtížné. Tak přesto tady máte nějaké ukázky toho, jak jsme zapojovali lidi. Jednak to byli odborníci, experti ze zahraničí, proběhl mezinárodní workshop, uskutečnily se debaty na brněnských vysokých školách, třeba na informatice, na architektuře. Chodili jsme za malými dětmi do škol, díky tomu jsme si to vyzkoušeli, a vlastně v tom chceme pokračovat. Proto jsem kývla na to, že si s vámi přijdu povídat. A pak jsme zapojovali lidi normálně na ulicích, měli jsme stánek a tam jsme se ptali lidí, jaké by chtěli, aby město Brno bylo. A ještě jsme se lidí ptali, kde se jim to líbí, kde se jim to nelíbí, kde by to chtěli změnit a tak podobně, což je velmi efektivní nástroj a s tím se dá dobře pracovat.

Říká se tomu pocitová mapa. Nevymysleli jsme to my, je to technika sběru dat, taková sociologická anketa. Pocitovou mapu jsme získali prostřednictvím mapy, kterou jsme měli fyzicky takhle v ulicích. Tady je Moravské náměstí, tohle je pocitová mapa, kterou jsme měli na výstavišti v rámci oslavy republiky loni, když bylo 100 let od založení Československa. Už jsme to dělali podruhé a v tom druhém kole jsme získali přes 7000, skoro 8000 podnětů. Zkrátka a dobře lidem se hodně líbí Špilberk, Lužánky, Kraví hora. A nelíbí se jim hlavní nádraží, oblast Cejlu, Bratislavské, to je taková mírně deprivovaná vyloučená lokalita. A pak právě návrhy na změnu byly hodně v oblasti jižního segmentu města. Těch otázek bylo celkem 6 a je to něco, co si můžete velmi dobře vyzkoušet právě i v prostředí vašeho bydliště. Kdybyste vymýšleli nějakou aktivitu, tak se můžete podívat, když si dáte do googlu pocitové mapy, tak vám tam vyjede hrozně moc odkazů.

Pak jsme zkoušeli něco dalšího. Nazvali jsme to „Takové chci město“, byla to aplikace „This or that“, kde jsme se lidí ptali na polární dvojice, ne vždycky to byly protiklady a nechali jsme je vybírat z těch dvojic, jaké město si přejí a na konci nám vyšly nějaké výsledky. Je to docela takový šikovný nástroj. Já jsem pár těch polárních dvojic vybrala, abychom si představili trendy, které ovlivňují dnešní podobu měst.

Ptali jsme se lidí, jestli si přejí, aby se město rozrůstalo spíše do volné krajiny, do šířky, nebo jestli by se mělo zahušťovat dovnitř a vyrůst do výšky. Kdo z vás je pro rozšiřování města do volné krajiny? Šest, sedm. A kdo je pro to, aby se zahušťovalo město a rostlo do výšky? Jedenáct. Je to něco, co se děje. Oba ty dva případy se dějí v evropských městech, západoevropských městech, děje se to všude kolem nás. Ten vzkaz z historického vývoje je, že efektivnější je, když se město zahušťuje a roste do výšky, protože nezabírá volnou krajinu, neroztahuje se, nevznikají náklady na síťování, na infrastrukturu jako jsou VHD (veřejná hromadná doprava) a podobně. Je to prostě efektivní, když město houstne dovnitř, do vnitřní rezervy. Těch vnitřní rezerv je velké množství, akorát my je nevidíme, protože chodíme po ulicích a ty vnitřní rezervy jsou třeba ground fieldy, velmi často za nějakou bariérou.

Tohle je obrázek přímo stažený z internetu, je to nějaké středoamerické město, takový sen, ideál: dům, zahrádka, plot. Myslíme si, že taková městečka satelitní nenajdeme, samozřejmě, že najdeme. Tohle jsou Moravany u Brna. Tohle je nějaká jiná obec v zázemí města. Nazývá se to suburbanizace, toto vypadá na rezidenční suburbanizaci. Suburbanizace může být ještě komerční, kdy se město rozšiřuje přes výrobní plochy a areály, zabírá se orná půda, zabírá se volná krajina, město s tím má velký problém.

Po roce 2000 začal velký odliv obyvatelstva právě do toho zázemí suburbánního. Tady právě jsem vzala nějaký příklad, porovnání historických ortofotomaps. Myslím si, že tohle je jihozápad města, kdy tady vidíme nějakou vesnici, která je součástí města Brna. To jsou 70. léta, to začaly rodinné domky.

Tady vidíte něco, co tady možná bylo od středověku a takhle to vlastně vypadá dnes. Vidíte suburbanizovanou zástavbu. A jak myslíte, že se tam lidi pohybují? Jak se dopravují? Co používají? Na čem jsou závislí? Na autech. Co to způsobuje? To si odpovíme později. Tady vidíte zase nějaké severoamerické město.

A tohle je? AZ tower, kdy v Brně byla vytipována v 90. letech nějaká oblast podle územního plánu, kde by mohly vznikat výškové budovy, které by nenarušily historickou podobu města. Protože Brno je taková miska obklopená zelenými horizonty a ty horizonty jsou chráněné pohledově, takže pokud by někde měly vznikat výškové budovy, tak by to mělo být na jihu města, kde nebudou tolik rušit ta zelená panorama.

Pak jsme se ptali dětí a dospělých, jestli by se Brno mělo orientovat spíš na vědecko-výzkumná centra a technologicky vyspělé společnosti, nebo na logistická centra a továrny. To je taky diskutabilní. A co si myslíte, na co by se Brno mělo orientovat? Na vědecko-výzkumná centra? (z publika: na oboje) Na oboje. Tak samozřejmě mělo by to být vyvážené, všichni nemůžou být výzkumníci, profesori, docenti, a přesto by měli najít své uplatnění, ale v zásadě je vždycky pro to město lepší, když rozloží to své portfolio zaměstnaneckých pozic tak, aby to prostě bylo od práce s vyšší přidanou hodnotou, aby v Brně nevznikaly montovny. Protože to riziko montoven je to, že když ten investor, který postaví montovnu, tak zjistí, že někde se mu to bude montovat líp, tak ten investor se přesune pryč. A zůstane vám velký výrobní areál a všechna ta rizika a dopady pak zůstávají na sanování toho města, takže z tohoto důvodu je důležité, aby spíš se město orientovalo na technologicky vyspělé a zaměstnanecké pozice nebo podniky a podobně.

Tady je právě ukázka toho, jak to vypadá. Protože logistická centra a továrny taky potřebují poměrně hodně prostoru. Vznikají průmyslové zóny, to je Černovická terasa, která je kousek od centra. Centrum je tady, tady je Černovická terasa. Vidíte, jak je to rozlehlý areál, který znamenal zábor volné krajiny, zábor orné půdy. Jasně, přináší nějaké pracovní pozice, ale vždycky by bylo dobré to zahušťovat, využívat to efektivně, tak aby tady nebyly volné prostory. Ono se na té Černovické terase dál staví a zahušťuje se. Pak jsou tady nějaké věci, které se týkají dopravy.

Můžeme si říct, že jak se budeme snažit zvýšit používání letiště a budeme spojení se světem přes letiště, nebo můžeme jít cestou toho, že si řekneme, že máme kousek od sebe Vídeň, máme Bratislavu, máme Prahu. Velká letiště jsou v Polsku - Krakov a Katowice. Tak jestli nakonec by nebylo lepší být napojení na evropské železniční síť a vysokorychlostní železnice nebo Hyperloop. Víte někdo, co to je Hyperloop? (odpověď učitele: to je vlastně takový ten tubus, kde jezdí vysokorychlostní, je tam nějaký vláček. Elon Musk to teď testuje.) Jojo, je to trochu sci-fi. Elon Musk založil kolem toho vlastně takový mozkový trust, kdy jednotliví partneři se k tomu připojují a přidávají inovace, technologické řešení toho, jak vymyslet, jak uzavřít lidi do tubusu, nacpat je do kapslí a posílat je. Je to trochu sci-fi a na druhou stranu na téhle sci-fi pak mohou vznikat nové technologie, možná Hyperloop nikdy nevznikne (učitel: on už je, on už má asi 5 km). Oni tvrdí, že už ladí poslední detaily, že už řeší jenom odbavování, jak lidi bezpečně dostat dovnitř a pak zase ven. Je to takový detail. V zásadě Brno se přihlásilo v rámci memoranda k tomu, že se zajímá o Hyperloop, takže třeba budeme mít jednou v Brně Hyperloop. Ale mít tady vysokorychlostní železnici asi by bylo fajn, když tady máme brněnské letiště.

Jsou různé druhy dopravy, která způsobí, že Brno, případně celý Jihomoravský kraj bude propojený se světem, což je důležité pro vznik pracovních míst s vysokou přidanou hodnotou, aby Brno se stalo Silicon Valley Střední Evropy.

A když se vrátím zpátky k té suburbanizaci a k těm domečkům, které jsou doširoka a plní lidem sen o vlastním domě se zahradou a bazénem nebo k té komerční suburbanizaci, což taky znamená zábor, rozrůstání města. S tím pak je spojené něco, co taky není z České republiky, ale vlastně takhle to skončilo v Americe, v západní Evropě. Všichni jsou závislí na individuální automobilové dopravě. A když sem v 90. letech přijížděli západoevropští sociologové, tak nám strašně záviděli to, že u nás urbanizace neproběhla v 70. letech a říkali: „Proboha! Udělejte všechno pro to, aby se vám nerozjela suburbanizace. Važte si toho, že tady máte veřejnou hromadnou dopravu. Važte si toho, že vaše města jsou kompaktní.“ Ale samozřejmě ruka trhu, která předtím byla svázaná a nemohlo se podnikat volně, udělala svoje, a i my teď čelíme následkům suburbanizace. Asi ten proces bude dál pokračovat, teď jde jenom o to, aby se neroztočil ještě víc.

Pak je tady další polární dvojice. Ulice buď můžou sloužit jako veřejný prostor, nebo můžou být určené pro parkování aut. Asi byste řekli, že to musí být nějaký vyvážený mix. Já jsem si to třeba taky myslela. Pak jedete do ciziny a objevíte města, která – samozřejmě souvisí to se životním stylem, souvisí to s pokročilostí společnosti – ale jsou města, centra měst, anebo i obytné zóny, která se staví „car free“, jakože tam to auto není. A ani není povinností toho developera ta místa tam zajistit, protože ti lidi tam bydlí a žijí tam a dobrovolně ví, že pokud budou někdy chtít mít auto, tak si vyřeší parkování na svoji vlastní odpovědnost. Buď si koupí garáž, jako parkovací stání v garážovém domě. A když se dneska staví třeba ve Vídni parkovací domy, tak už dnes se musí, nebo kdekoli jinde v západní Evropě, tak se musí stavět tak, ty konstrukty, aby byly natolik funkční, že pak mohou sloužit pro něco jiného. Aby to bylo přestavitelné, třeba na bydlení nebo na kanceláře nebo na open space nebo na coworkingová centra, protože se předpokládá, že parkovací domy jako takové budou časem prázdné, prostě lidi přesedlají, udělají ten switch v tom mozku a už nebudou potřebovat mít auto.

Což je něco, co si úplně nedokážeme v naší české nebo moravské realitě představit. Já jsem teď byla na konferenci „Učíme o Moravě“ a tam mi bylo vyčítáno, že jsem použila výraz „česká kotlina“, tak proto jsem teď řekla „v Čechách a na Moravě“, protože já jsem měla použít „moravské úvaly“. Takže to jde a nemusí být každé náměstí obskládáno auty, tak je dobře vidět, že v Brně na Moravském náměstí. Tam kde teď stojí socha Jošta, tak tam bylo jedno velké parkoviště a dneska je to krásné veřejné prostranství. A ten trend vytlačovat auta z měst jde po celém světě a v Brně se nám to moc nedaří. V Brně máme takové vlašťovky, ale když jdete po Masaryčce, tak je to děs běs. Přesto tady máme nějaké dobré vlašťovky. I v Brně, jak by třeba veřejné prostranství a struktura měly vypadat.

Pokud si o tom budete chtít něco nastudovat, tak si můžete na internetu stáhnout manuál dobré praxe reklamy a označování provozoven, já jsem vám to tam dala částečně i kvůli tomu vašemu tématu vizuálního smogu a reklamy. Brno střed už má nějaký návod, jak má vypadat reklama, jak mají vypadat provozovny a zatím je to dobrovolné, jestli ten provozovatel podle toho půjde a stejně tak se Brno nějakým způsobem chystá uchopit téma veřejných prostranství. Vzniká něco jako rukověť tvorby veřejných prostranství, kterou zpracovává kancelář architekta města. Ten manuál, ta rukověť ještě není hotová, teď se ještě na ní pracuje, tak časem asi taky bude na webu a taky bude ke stažení.

O tom, že každý veřejný prostor, který je obydlen a okupován auty, může sloužit třeba i jinak, tak to jsme si zkusili v roce 2016, kdy tohleto, co tady vidíte, tak jsou ty pruhy pro auta, který jsou před nádražím. Jsme to na jeden den zabydleli nábytkem, měli jsme tam nějaké kavárničky, provozovny, my jsme tam měli stánek a vlastně se zkoušelo, co to udělá s dopravou v oblasti nádraží, jestli to zkolabuje. Doprava nezkolabovala, tak nějak politici se toho zalekli. Od nich tam byl příslib, že se ten přednádražní prostor zavře pro auta, a auta tam vesele jezdí doteď. O tom, že je potenciál využívat nejen auta, ale i jiné dopravní prostředky, o tom jsme se přesvědčili v rámci sociologického výzkumu, kdy víme, že devět z deseti dospělých obyvatel Brna používá veřejnou dopravu, naopak devět z deseti používá i to auto. Zhruba polovina jezdí na kole, v rámci spíš rekreačních aktivit, než že by to využívali pro přepravu. Cyklistika jako přepravní způsob je otázka 3 % dospělé populace Brna, ale špatně se to měří. Tady jsem vám dala obrázek z Vídně, kde jsme byli na exkurzi se podívat na to, jak vznikají nové čtvrtě, opravdu masivní oblasti, velké zóny, které ve Vídni právě vznikly tím, že zrušili řadu malých nádraží. Můžeme si to představit, že kdyby se odsunulo nádraží v Brně o těch 800 metrů dál na jih, tak se taky uvolní drážní tělesa, drážní infrastruktura, může se tam postavit nové město. Vídeň začala plánovat přesun svého nádraží, respektive scelení železničních zastávek ve stejné době jako Brno.

Podepsali jsme tenkrát memorandum o spolupráci, Vídeň má už svoje nádraží nějakých pět let, my nemáme nic, zatím pouze plán. Máme schválené, že se to teda bude posouvat. A na těch uvolněných plochách začala Vídeň budovat ohromné čtvrti a staví je bezautové. Vyřešte si, lidi, auta, jak chcete, my vám tady postavíme ty parkovací domy, tak aby to později šlo předělat, můžete si tam najmout parkovací stání anebo taky prostě budete bez aut. Takhle tam vypadá nová výstavba, kdy má blokovou strukturu, pohoda, klid, komunitní centrum, je to obrácené dovnitř, jsou tam vnitrobloky.

Tady vidíte nějaké lávky, pasarely, které spojují ty domy mezi sebou. Má to charakter vytažení vašeho obýváku ven. Jsou tam takové stezky, spousta hřišť, grillů, lehátek, hamak zahrady, záhony, žádná auta. Já jsem tam šla a pořád jsem si říkala: „Mně tady něco chybí, mně tady něco chybí.“ A pak jsem si uvědomila, že mi tam chybí auta. Takový vlastně zvláštní pocit. Pak také Vídeň staví ohromné nové město po bývalém letišti, které se jmenuje Aspern, oni tomu říkají jezerní město. Postavená je v tuhleto chvíli tahle část a taky auta mohou do nějakých hlavních ulic, ale všechny tady vnitrobloky jsou bez aut, car free zóny. A to se dostáváme k tomu, že ta mobilita musí fungovat jako služba. Nelze udělat car free, vykážeme auta z města, musí na to být navázaný nějaký systém veřejné dopravy a tady jsem jenom vypíchla pár takových pojmů.

Carsharing, to asi si dokážete představit. To je vlastně, že společnosti mají nakoupená auta a vlastně pomocí aplikací a mobilních telefonů si ta auta odemykáte a vlastně jezdíte. I v Brně existuje carsharing, který je vázán s nějakým počátečním vkladem, v té Vídni je to pár euro. Zjistíte si, kde vám to auto stojí a odemknete si ho přes aplikaci, nasednete, přes aplikaci zaplatíte.

Pak je to carpooling. Ví někdo, co to je carpooling? Carpooling je něco, čeho byste si měli všimnout - jak jezdí auta po Brně, jak moc jsou obsazena těmi cestujícími. Tak na co jste přišli? (odpověď: víceméně jezdí jenom řidiči). Víceméně jezdí jenom řidiči. (z publika: něco jako Uber?) A carpooling, ne není to něco jako Uber, je to vlastně systém toho, že ty lidi se přes aplikace domlouvají na sdílenou spolujízdu. Může tam proběhnout finanční transfer, ale nemusí. Může to být lidí, kteří jsou v sousedství a jedou na stejné pracoviště, nebo se vysazují po městě. A na západě máte dvouproutovou vozovku a

ten jeden pruh je vyhrazený pro taxíky, MHD a právě pro ta sdílená auta, kde musí jet alespoň tři lidi, tak oni tam pak mohou jet, můžou cestovat tím rychlejším pruhem. Takže to je carpooling, spolujízda. Ono to intuitivně funguje a fungovalo vždycky, ale ten carpooling je podpořen aplikacemi, firemní politikou a podobně.

Pak jsou sdílená kola, nebo sdílená elektrokola, v Brně máme dvě společnosti, Rekola a pak ta červená, která nevím, jak se jmenují, čímž nechci dělat reklamu Rekolu. V Praze vidíte koloběžky, elektrokoloběžky, různé.

A pak je to samozřejmě pěší chůze. Ta je nesmírně důležitá, i ten veřejný prostor může podněcovat pěší chůzi. Tady tohle je chodník ve Vídni, právě v nějaké té nové čtvrti, který je měkoučký a jsou na tom skákací panák a různý bludiště a motivuje to ty lidi, aby prošli tím chodníkem. Jsou různé srandy na schodištích, vedle je eskalátor, ale je tam nějaký motiv, aby vás to motivovalo vyjít ty schody a tak podobně. Jde i podněcovat k pěší chůzi tím, jak nadesignují ten veřejný prostor a prostranství, nehledě na to, že to musí být osvětlené a bezbariérové, ale to bychom tady byli fakt dlouho.

Nábřeží pro odpočinek a relaxaci nebo nábřeží pro dopravu, samozřejmě řeky a potoky. Je to logické, že máte podél řek dopravní komunikace, protože ta řeka sama o sobě je liniová spojnice, kudy dříve vedly obchodní stezky. Ale v dnešní době by se nad těmi řekami mělo přemýšlet trochu jinak. Jednu dobu se taky zatrubňovalo. Byla řeka, protékala nějakým městem a nám by se hodilo, kdybychom tam dali silnici a tak se to zatrubnilo, což teda v Brně potkalo Ponávku, taková třetí říčka, brněnská maličká zatrubněná, a odkrytá jenom někde, kouká kousek na severu a pak na jihu. No ale v dnešní době se nabízí udělat z řek místo pro relaxaci a odpočinek. Tohleto je nábřeží Svatky, vlastně Poříčí, kde právě má proběhnout revitalizace, tak aby bylo možno se dostat k vodě, aby tam vznikly nějaké náplavky, jako třeba máme v Praze, aby prostě tam byl dotyk s tou vodou. To je strašně důležité, a přesto byla zachována povodňová opatření. I řeky v Brně, byť se to nezdá, se můžou rozvodnit.

Tohleto je Svitava, na té fotce je hodně vody a tohleto je brownfield a bývalá Zbrojovka, kde má vzniknout taky nová čtvrť, taková polyfunkční kancelářská, a kde ta řeka by taky měla mít rekreační charakter. Tohle je vizualizace, jak by mohla vypadat Svatka.

Pak je tady zábava ve městě nebo klidně město v zeleni. Občas je to těžké, když chcete na náměstí Svobody pořádat nějakou akci, tak tam jeden místní obyvatel pustí sirénu a ruší tam prostě ten koncert, protože prostě on tam chce mít klid, ale tak na druhou stranu je to náměstí Svobody, je to nějaká polární dvojice, která by se měla dostat do nějakého souladu.

Tady jsem vám znovu dala tohle město. Co to je za město? Vídeň, která dlouhodobě ve světových žebříčcích vždycky vyhrává. V nějakých žebříčcích má dlouhodobě nejvyšší kvalitu života na světě. Na druhou stranu, pak když tam jdete po šesté hodině máte pocit, že je tam pusto a prázdnost a divíte se, jak tam ti lidi můžou žít, že tam není zábava a legrace. Jsou zvyklí z Brna, že to tady tepe, ale pak nejsme tím městem, které vyhrává ty žebříčky kvality života. To je všechno na zamyšlení, abyste si uvědomili, že není všechno tak úplně jednoduché.

Co třeba může ovlivňovat pohodu ve městě jsou povrchy, jakým způsobem se pracuje se zelení a podobně. Tohle je snímek z teplotní mapy, ten vpravo. Jednoho takového území, které je tady kousek od nás. My jsme na Špilberku, tady někde pod námi, tam tím směrem, je Otevřená zahrada, což je výukové centrum toho, jakým způsobem se dá stavět, tak aby byly budovy soběstačné energeticky a aby se tam dobře hospodařilo s vodou. Byli jste tam někdo v Otevřené zahradě na Údolní? Běžte se tam podívat a teďka tam bude Science party, tak na facebooku si najdete Science party a bude tam myslím nějakého 6. května a můžete se tam jít podívat. Bude to velkolepé, snad. Tady vlastně vidíte červencový snímek, jak se rozpalují jednotlivé povrchy. Tady to místo má nějakých 60 °C. Podotýkám, že tohle je taky budova, takže budova, zelená střecha a jak se to vlastně chová, ten povrch.

Tady vidíte, to je taky střecha, jak se to rozpáluje to stejné parkoviště. A vlastně tráva, trávničky jsou úplně v pohodě. Takže když se dneska mění prostory, tak by se měly navrhovat tak, aby odolávaly vlnám veder.

Brno s tím má velký problém, za posledních několik let jsme tady měli fakt velká vlna veder, to město je rozpálené a nedokáže zchladnout přes noc. Důležité je, aby když se rozpálí, dokázalo zchladnout přes noc. Dá se to řešit pomocí volby materiálu, pomocí zelených extenzivních střech a podobně.

Jedno místo, které je sice krásné, je pod památkovou ochranou, ale je to místo, které je v rámci Brna v létě jedno z nejvíc rozpálených. Je to brněnské Výstaviště, právě proto, že tam je spousta betonových ploch, asfaltových ploch mezi těmi budovami. Sice tohleto je krásný snímek, ale v létě to úplně příjemné není.

Pak je zajímavá věc, jak pracovat se zahrádkářskými koloniemi, nevím, jak moc je to u vás, ale v Brně tvoří zahrádkářské kolonie ohraničená místa, která vytváří bariéry, které jsou neprostupné. Bud' protože jsou obhospodařované, že tam lidi zahradníci nebo protože jsou opuštěné, ale i tak tam nemůžete projít, protože tam ty cesty nevedou a jsou tam bezdomovci a stahují se tam nějaké sociopatologické problémy a tak podobně.

Nebo jestli se to nějakým způsobem dá přetvořit a může z toho být veřejně dostupná zeleň a park nebo ideálně nějaký mainstream. To je takové další velké téma.

Na západě je trend, že se ze zahrádkářských kolonií vytváří komunitní zahrady, kdy nějaká komunita sdílí tu zahradu a je to o nějaké důvěře a zároveň i nějakém režimu a podobně. Fakt fungují, zní to neuvěřitelně, ale opravdu to funguje a ti lidi si tam nesklízí tu úrodu navzájem. Já jsem vám tady dala ukázkou, jak taková maličká komunitní zahrada může vypadat.

Tohle je budova školy a tady místo toho, aby tady byl trávník, který by byl pokakaný od pejsků. Toto je běžná obytná ulice, tak je tady sdílená komunitní zahrádka. Tohle jsou vnitrobloky v nových obytných velkých vídeňských, kde vidíte, že to takový posunutý obývací ven. Samozřejmě velké balkóny, terasy.

Takže ten prostor je takový strukturovaný, přechází od těch soukromých prostorů bytu do takových polosoukromých, kde tady často jsou soukromé zahrádky, v tomto případě to tak není, ale bývají tady soukromé zahrádky, až po takové polosoukromé, ale vy tam můžete projít.

V Brně je teď taková aktivita, že odbor životního prostředí dává dotace na opravu vnitrobloku, akorát ti lidi se musí dohodnout, že to chtějí upravit, že to chtějí otevřít a můžou si o tu dotaci zažádat.

Poslední je ten governments. V Brně je velký pokus udělat tu správu tak, aby byla pohodlná pro obyvatele, aby se elektronizovala, proto jsme zařídili Brno ID, je to nějaká elektronická identita. Vy si přes Brno ID můžete koupit šalinkartu, můžete do budoucna zaplatit odpady, nebo už teď si můžete koupit turistickou kartu, zaplatit sportovní aktivity, vstupenku do ZOO a můžete hlasovat v participativním rozpočtu, což je 30 miliónů, které se dají lidem, přihlásí se projekty a lidi pak hlasují, které z těch projektů se mají zrealizovat. Už máme za sebou dvě kola a třetí se rozjíždí.

Co je taky důležité pro dobrou správu, je mít dobré znalosti o městě, takže je zprovozněn datový portál, kde jsou všemožné statistiky o městě z těchto oblastí: ekonomika, zdravé životní prostředí, doprava, lidé a bydlení, vzdělání, technická infrastruktura, bezpečnost a tak dále. Jsou tam užitečné aplikace, které nemusí být města, můžou být všemožných jiných institucí, ale my je tam shromažďujeme a prolínáme. Takže pokud byste potřebovali udělat nějaký zajímavý referát, tak se podívejte třeba i na tyhle aplikace a dá se to využít, když fakt nevíte, kudy kam. Za mě to takhle bylo. Nechci říct, že já bych četla Rudé právo, to zase bych kecala. Ale můžete se podívat na

tenhleten portál. Nejsou to aplikace jenom z Brna, jsou tam i jiné, ale většina je z Brna. Máme nějakých 32 000 uživatelů a přes 140 000 zobrazení za necelý rok existence tohoto portálu.

Ještě k tomu participativnímu rozpočtu. Loni se zapojilo 14 500 lidí, 11 projektů postoupilo a teď se realizuje. Něco jde hůř něco jde líp, uvidíme, jak to bude fungovat do budoucna.

Už jste slyšeli o participativním rozpočtování? Ne? Je to něco, kde například v Jižní Americe jsou na tom založené velké národní rozpočty. V západních demokraciích se vyčleňuje jenom malá část rozpočtu. V Brně je to nějakých 30 miliónů, což je strašně směšná, malinkatá částka, protože Brno ročně pracuje s 11 miliardami. Máme větší rozpočet než celý Jihomoravský kraj, ale i tak těch 30 miliónů je docela dost a jeden projekt může mít hodnotu maximálně 2 miliony korun. Každé město by mělo být do nějaké míry soběstačné, což je samozřejmě v našem prostředí utopie, ale třeba v tom roce 2050 by se mohly víc používat obnovitelné zdroje. Celé dolní Rakousko jede na větrnou energii. Všude jsou hlavně malé solární elektrárny, které nezabírají velká pole, jak známe z Česka, jsou tady na střechách a na fasádách a podobně. Máme nějaký projekt, který začíná s recyklováním na SAKU, což je městská společnost, která se zabývá využitím odpadu.

Proč v Brně třídíme odpad? K výrobě všech věcí kolem nás potřebujeme přírodní suroviny. Těžba surovin je pro životní prostředí velkou zátěží. Některé přírodní zdroje jsou neobnovitelné a jejich úplné vyčerpání je jen otázkou času. Proč tedy v Brně třídíme? V Brně odpad vnímáme jako surovinu a s dnešními technologiemi z něj dokážeme znovu využít až 50 %. Tříděný odpad tak dostává další rozměr a recyklací se přetváří v nový produkt. Společně tak šetříme nejen suroviny, ale i životní prostředí. Děkujeme, že nám pomáháte odpad třídit.

Takže máme nějaký projekt na recyklaci, není to tedy jen třídění odpadů, kdy pak to, co se vytrídí, skončí ve spalovně, která vyrábí elektrickou energii a teplo. Takže Brno by de facto dokázalo využít odpad z většího území, než je Brno, ale zatím je pro okolní obce jednodušší skládkovat, protože to je levnější. Ale od nějakého roku už skládkování nebude možné, pak bude moct naše spalovna jet na plné obrátky a bude moct vyrábět teplo. I ten odpad je zdroj, nejde prostě všechno vytrídít a když už se to vytrídí, tak hledat odběratele pro recyklovaný odpad. Každopádně máme nějaké další projekty. Projekt zajímavý je „Reuse“, kdy jsou tady tyto stavební buňky, kde se sbírá nábytek, elektrické vybavení, nádobí, obrazy, knihy, časopisy hračky atd. Využívá se to, že něco z toho se dává v sociální nouzi anebo se to i třeba prodává za nějaké drobnější částky. V minulosti, nevím, jak je to teď, zrovna v roce 2019 se za to kupovaly květinové cibulky a teď v Brně, jestli vnímáte, že hodně podél cest kvetou narcisy, i Špilberk je hodně osázený, tak se kupovaly ty cibulky, které se dávaly do těch trávníků a teď to zatím kvete. Loni to trochu pomrzlo, když přišly mrazíky, tak uvidíme, co bude letos, jestli přijdou mrazíky.

Tak to byl výsledek té mobilní aplikace „This or That“, že podle toho, jak si to člověk naklikal, tak se město skládalo z těch různých prvků, a nevýhodu to mělo v tom, že to trochu vypadá jak České Budějovice, ne jako Brno.

To moje vyprávění vlastně nemá pointu, možná pointa je v tom, že když jsou tady třeba ty děti, tak je úplně jasné, že chtějí víc fontán a vodotrysků a jen málo z nich, možná recesisticky, řeklo, že chce víc betonu, ale pak jsou tady věci, které už tak jednoduché nejsou.

Vidíte, vyšší město chce 48 % dětí a širší město chce 52 % dětí. Tady byste si řekli, že to jsou děti, ale když se podíváte na dospělé, tak to vlastně dopadlo skoro úplně stejně. No dobře, tady je to o něco lépe ve prospěch zahušťování města a růstu do výšky, ale je to taky takový vyrovnaný zápas. Více akcí a zábavy ve městě dopadlo skoro stejně jako klidné město v zeleni. To tam ty děti neměly, myslím.

Takže některé ty věci jsou jasné a nemusí se nad tím moc přemýšlet, ale některé zase tak úplně jasné nejsou a některé ani nelze postavit tak, že něco je dobře a něco je špatně - třeba podporu sportu a kultury nelze stavět proti sobě. Bohužel, někdy se prostě budete v životě dostávat do situací, kdy budete muset nějak volit, nějak rozhodnout a vždycky je dobré vědět, proč se rozhodují a na základě čeho se rozhodují a mít nějaké důkazy, proč se tak rozhoduju. A snažím se najít takové řešení, které bude takzvaně win-win. To znamená, že vyhrávají obě dvě ty strany, není vítězů a není poražených. (otázka z publika: jak byly staré ty děti?) To byly děcka, který jsme posbírali na akcích ve městech, takže úplně od malých (publikum: je vidět, že ještě nechodili do školy, protože 82 % chtělo více škol). Ne, byli to školáci.

Tak jsem to tak nějak projela letem světem a jestli máte nějaké dotazy, ptejte se."

Diskuze a zakončení

Následují dotazy ze strany žáků. Diskuzi může řídit odborník, nebo ji vede realizátor. Následně proběhne samotné vyhlášení výsledků, včetně předání poháru pro nejlepší hnutí v programu Poznej Brno jinak. „Děkujeme paní Evě Gregorové i vám za naslouchání a pokládání dotazů. A nyní už vyhlášení vašeho celodenního úsilí. Na čtvrtém místě se s XY body umístil tým X. (Proběhne vyhlášení všech týmů.) A vítězným hnutím, a tedy hnutím, které nasbíralo nejvíce poznatků, informací a má dobrou představu o tom, jak Brno funguje, je tým X. Obrovský potlesk, pojdte prosím všichni za námi a převezměte pohár pro vítěze. To, jak se vám dnes dařilo a jak jste byli úspěšní, to bude mít značný vliv na to, jaká bude vaše zítřejší výchozí pozice při zpracovávání poznatků. Tak se na to dobře vyspěte, dobrou noc." Učitelé a realizátoři doprovází žáky do místa přespaní

Obsahové přílohy

#	Soubor	Popis
004.03.02	Prezentace k přednášce .pdf	Prezentace k přednášce
004.03.01	Prezentace k přednášce .pptx	Prezentace k přednášce

Zdroje

# Přílohy	Zdroj	Popis	Autor	Původ	Licence	Datum
004.03.01 01		doprava	Quinn Kampschroer	https://pixabay.com	Pixabay	2019-10-22
004.03.01 02		prezentace k přednášce	Statutární město Brno; Brno2050	Vlastní tvorba	Jiná	2020-11-24

From:

<https://www.mscb.cz/> - **MSCB**

Permanent link:

<https://www.mscb.cz/skolam/brno/aktivita/3/2>

Last update: **2020/11/16 14:41**

